

NAT-programmet - Hva og hvorfor?

Behov for nye løsninger innen avløpssektoren

Av Stein-Arne Andreassen

Stein-Arne Andreassen er seksjonsleder hos fylkesmannen i Nord-Trøndelag og formann i styret for NAT-programmet

Innlegg på seminar i Norsk Vannforening 19. oktober 1995

Bakgrunn

En fjerdedel av befolkningen i Norge bor i spredt bebyggelse og representerer omlag en tilsvarende andel av de samlede fosforutslippene. Dette utgjør rundt 300 000 boliger. I tillegg er det en viss andel av våre omlag 400 000 hytter som har innlagt vann og utslipp via separate avløpsanlegg. I mange områder er separate utslipp en betydelig kilde til lokal forurensning i mindre og følsomme resipienter, både mht. fosfor, organisk stoff og hygiene.

Det er hittil gjort lite med utslipp fra spredt bebyggelse, slik at den forholdsvis betydningen av disse utslippene har økt i takt med at de øvrige utslippene er redusert. I enkelte områder vil det derfor kunne være kostnadseffektivt å gjennomføre tiltak mot utslippene fra de separate avløpsanleggene.

Generelt har kommunene liten oversikt over problemene. Dette selv om tvungen tømning av slamavskillere kan ha medført bedre kjennskap til anleggenes funksjon. Det er behov for å gjennomføre en kartlegging lokalt av an-

leggsutforming, resipientforhold og konsekvenser for brukerinteresser. Kommunene må gis verktøy til å gjennomføre en effektiv planlegging og organisering av arbeidet med opprydding i separate utslipp. Samtidig vil kommunene ha behov for økonomiske modeller og nøkkeltall for beregning av kostnadene ved å velge ulike avløpsløsninger. Kunnskaper om ulike former for organisering av arbeidet, og de muligheter dette gir med hensyn til alternative finansieringsordninger, vil også være kunnskaper kommunene vil ha nytte av i sine utredninger og politiske beslutninger.

Dokumentasjon og utvikling av gode anleggs- og renseløsninger er nødvendig for å kunne gjennomføre en opprydding med størst mulig utnyttelse av lokale ressurser, der disse er miljømessig og økonomisk å foretrekke.

Miljøveddepartementet har gjennom Program for naturbasert avløpsteknologi (NAT-programmet) ønsket å stimulere til utvikling og dokumentasjon av alternative avløpsløsninger. Samtidig ønsker de statlige miljøvernmyndighetene å medvirke til at det utvikles et godt planleggingssverktøy, økonomis-

ke modeller og nøkkeltall, og at det vinnes erfaring med ulike former for organisering av arbeidet med opprydding i separate utslipp. Videre har myndighetene gjennom NAT-programmet lagt vekt på kunnskapsoppbygging og en effektiv spredning av kompetansen til aktuelle brukere.

For arbeidet med planlegging av opprydding i separate utslipp til våre vassdrag vises også til det arbeidet Statens forurensningstilsyn og Direktoratet for naturforvaltning har igangsatt for å utvikle kriterier for fastsettelse av mål for våre vannforekomster.

Mål for programmet:

Miljøverndepartementet har lagt til grunn følgende målsetting for NAT-programmet for sine basis/programbevilgninger:

- * Bidra til opprydding av avløpsforholdene i spredt bebyggelse "innen år 2000" 1).
- * Utvikle energieffektive avløpssystemer og basert på resirkulering og utnyttelse av ressursene i avløpsvannet.
- * Kartlegge eksisterende alternative avløpsløsninger og deres egenskaper
- * Utvikle, bygge og dokumentere et utvalg av lokale løsninger basert på naturbasert avløpsteknologi i nært samarbeid med aktuelle kommuner
- * Bidra til spissfaglig og tverrfaglig kompetanseutvikling i forskningsmiljøene på fagfeltet knyttet til økologisk avløpsteknologi
- * Vurdere økonomiske og organisasjonsmessige forutsetninger for vel-

lykket prosjektering, bygging og drift samt utvikle modeller for dette

- * Utvikle miljøteknologi som gir grunnlag for arbeidsplasser og eksport.

1) MD/SFT har ikke fastsatt nasjonale minstekrav, eller mål for arbeidet med opprydding i separate utslipp. Slik at begrepet "innen år 2000" ikke er et vedtatt mål for tiltak i kommunene. Punktet må ses på som et vilkår fra myndighetene om NAT-programmet skal ha som mål å frembringe nye løsninger samt et bedre dimensjoneringsgrunnlag for de løsningene vi har i dag innenfor programperioden.

Økonomi

NAT-programmet har en varighet på 4 år fra 1994 til 1997. Jordforsk er sekretariat for programmet og forestår den løpende programledelsen. Samlet budsjett for perioden er på i overkant av 40 mill kr inklusive kommunenes investering i nødvendige forsøksanlegg.

Finansiering

	<i>1000 kr</i>
Programfinansiering MD	13505
Forskningsråd, STIL	
Miljøteknologi m fl	5525
Egenandel forskningsinstitusjon	5235
Kommuner, industri etc	16240
Sum	40505

Program for naturbasert avløpsteknologi (NAT-programmet) er basisfinansiert av Miljøverndepartementet.

Prioritering av satsningsområder

Styret har som en retningslinje for sitt

løpende arbeid lagt til grunn en prioritering av forsknings- og utviklingsområdene. Prioriteringene legges til grunn ved tildeling av ressurser for det enkelte budsjettår.

- 1 Store jordrenseanlegg, små jordrenseanlegg, gråvannssystemer, hytteløsninger, rejektivann, våtmarker og damsystemer
- 2 Økonomi, organisering og planlegging. Kompetanseoppbygging/overføring

3 Kildeseparering

4 Kombinasjonsløsninger og slambehandling

5 Vekshussystemer

Prosjekter prioritert i gruppe 1 og 2 vil ha særlig betydning for at kommunene skal gis bedre dimensjoneringskriterier for dagens løsninger og for nye løsninger. Samtidig som det utvikles et godt verktøy for kommunenes tekniske og økonomiske planlegging av oppryddingen i utslipp fra spredt bebyggelse.